

ADHD

Attention Deficit Hyperactivity Disorder

A VÝUČBA CUDZIEHO JAZYKA

Definícia:

- ▶ najčastejšie vyskytujúca sa porucha správania, ktorá negatívne ovplyvňuje učebné výsledky, správanie a sociálne vzťahy žiaka a vyžaduje si špecifický prístup vo vzdelávaní
- ▶ začiatkové prejavy sú pred 7 rokom života, pretrváva najmenej 6 mesiacov a je relatívne trvalá
- ▶ neprejavuje sa situačne, ale ovplyvňuje všetky činnosti a oblasti správania dieťaťa

Hlavné rysy:

- ▶ *Narušená pozornosť* – neschopnosť adekvátne začať požadovanú činnosť, predčasné prerušenie práce na úlohe a jej nedokončenie, prechádzanie z činnosti do činnosti (neefektívnej, nepotrebnnej)
- ▶ *Hyperaktivita* – nadmerný nepokoj /príliš vysoká pohybová aktivita v pomere k tomu, čo sa v danej situácii očakáva a v porovnaní so štandardom iných detí rovnakého IQ/

- ▶ Dieťa pôsobí ako by sa nevhodne správalo naschvál
- ▶ Dieťa „s vážnou tvárou“ sľubuje nápravu, ale svoj sľub nie je schopné dodržať
- ▶ Nezaberajú žiadne bežné techniky na korekciu správania
- ▶ Dieťa odčerpáva učiteľovi veľa energie

ADD — porucha pozornosti

ADHD — porucha pozornosti kombinovaná s hyperaktívnym správaním

- ▶ primárne nevzniká na základe nevhodného výchovného a sociálneho pôsobenia
- ▶ ide o jemné organické poškodenia /neurobiologická báza/, vplyv môžu mať genetické faktory, užívanie návykových látok počas tehotenstva, oneskorené zrenie CNS, rádioaktivita, niektoré lieky, komplikácie pri pôrode, komplikácie s popôrodnou adaptáciou...

ADD/ADHD

- ▶ Poruchy pozornosti
- ▶ Hyperaktivita a impulzívne správanie
- ▶ Kombinácia poruchy pozornosti a hyperaktivity
- ▶ Poruchy v oblasti emocionálneho vývinu
- ▶ Poruchy motoricko-percepčného vývinu
- ▶ Nedostatočný rozvoj poznávacích funkcií

Kognitívne aspekty ADHD

- ▶ problém s útlmom svojej činnosti (deti majú neobvykle pomalé a/alebo nedostatočné útlmové mechanizmy)
- ▶ 4 najviac dotknuté funkcie sú:
 1. *Pracovná pamäť* – čo má priamy negatívny dopad na proces učenia
 2. *Sebaovládanie* (prítomná impulzivita)
 3. *Internalizácia reči* – oslabenie „vnútornej reči“
 4. *Plánovanie a organizácia činnosti*

- ▶ Dieťa sa môže javiť ako neprispôsobivé s negatívnym postojom k učeniu
- ▶ 20%-40% detí s ADD/ADHD má aj **špecifickú vývinovú poruchu učenia** ! Čo je ďalší významný faktor, ktorý negatívne ovplyvňuje schopnosť primerane zvládať nároky výučby cudzieho jazyka. Jedná sa obzvlášť o dyslexiu, dysgrafiu, dysortografiu
- ▶ Vysoká chybovosť z nepozornosti a nie kvôli nezvládnutiu učiva

Charakteristické správanie sa dieťaťa s ADD

- ▶ Ľahká rozptýliteľnosť vonkajšími a vnútornými podnetmi
- ▶ Problémy s počúvaním a plnením pokynov
- ▶ Ťažkosti so zameraním a udrжанím pozornosti
- ▶ Ťažkosti so sústredením sa na úlohu a jej dokončenie
- ▶ Nevyrovnaný výkon v školskej práci
- ▶ Neporiadok vo veciach
- ▶ Ťažkosti so samostatnou prácou
- ▶ Nedostatočné študijné zručnosti

Charakteristické správanie sa dieťaťa s ADHD

- ▶ Vysoká miera aktivity /dieťa vyzerá, že je stále v pohybe, nemá pokojné ruky a nohy, vrtí sa, padá zo stoličky, hrá sa s predmetmi, prechádza sa po triede/
- ▶ Impulzivita a nízke sebaovládanie /často niečo hovorí, nevie sa dočkať, kedy bude na rade, skáče do reči ostatným, najskôr reaguje-potom premýšľa, neuvažuje o následkoch nebezpečných činností/
- ▶ Nevhodné upútavanie pozornosti
- ▶ Ťažkosti s prechodom na inú činnosť
- ▶ Neprimerané až agresívne správanie /silné reakcie aj na minimálne podnety/
- ▶ Sociálna nezrelosť
- ▶ Nízka sebaúcta

Vplyv na školský výkon v cudzom jazyku a správanie sa dieťaťa v škole

- ▶ Zvyčajne pozorujeme rozdiel medzi intelektovými schopnosťami dieťaťa a jeho školským výkonom
- ▶ Podvedome očakávame od dieťaťa viac ako je schopné ponúknuť
- ▶ Výkon dieťaťa je nerovnomerný, môže mať lepšie dni a horšie dni bez zjavnej príčiny

► **Nižšia úroveň učebných výsledkov býva zapríčinená:**

- poruchami pozornosti a vnímania, analýzy a syntézy informácií, zrakovej, sluchovej a pracovnej pamäti, priestorovej orientácie, ktoré pri učení sa cudziemu jazyku sú ešte viac unaviteľné – dieťa to, čo sa učí musí si ešte navyše „prekladať“ do cudzieho jazyka

- hyperaktívne a impulzívne správanie, motorický nepokoj, neobratnosť, narušená psychomotorická koordinácia
- emocionálna labilita, afektívne správanie, výkyvy v emocionálnych prejavoch
- porušovanie disciplíny, sebaovládania
- neuvážené konanie, nedostatok empatie, agresívne správanie, nízke sebahodnotenie, problémová spolupráca v skupine
- problémy v organizovaní činnosti a pri samostatnej práci
- pomalé pracovné tempo

Najdôležitejšie faktory pri výučbe cudzieho jazyka u detí s ADD/ADHD:

- ▶ Základom je nadviazanie pozitívneho emocionálneho kontaktu a porozumenia
- ▶ Sebaúcta je veľmi krehká a dieťa s ADD/ADHD má nízke sebahodnotenie, preto potrebuje pozitívne posilňovanie žiadúceho správania.

Je to najlepšia stratégia ako dosiahnuť zmenu správania sa dieťaťa a budovať jeho sebaúctu a rešpekt.

- ▶ Vzbudenie pozitívneho vzťahu k cudziemu jazyku
- ▶ Využitie multizenzorického prístupu: počujem, vidím a prax, konkrétnosť – abstrakcia je oslabená
- ▶ Uprednostňovať komunikáciu v CJ pri osvojovaní gramatických javov pred „drilovaním“ gramatiky
- ▶ Vyzdvihovať zrozumiteľnosť pred bezchybovosťou

- ▶ Uprednostňovať ústnu formu jazyka
- ▶ Pri odpovedi pomáhať doplňujúcimi otázkami (znížená samostatnosť)
- ▶ Tolerovať aj preklady, ktoré nie sú „od slova do slova“
- ▶ Overovať si, čo žiak naozaj myslí (nárok na našu trpezlivosť)
- ▶ Krátke úlohy

- ▶ Písať zľava do prava, zhora dole, nepoužívať stĺpce, „bublinky“ – kvôli narušenej ľavopravej orientácii a „stratenosti“ v priestore
- ▶ Byť predvídateľný – zachovaná štruktúra hodiny
- ▶ Umožnenie používania pomôcok napr. gramatiku v kocke
- ▶ Rešpektovať chyby v písaní, čítaní, dlhšiu vybaviteľnosť z pamäte

- ▶ Pri výučbe poskytnúť štruktúru učiva, umožniť, aby bola k dispozícii pri odpovedi (kvôli oslabenej pracovnej pamäti)
- ▶ Vedieť, čo dieťa baví a prepájať to s CJ
- ▶ Mať optimálne a nie ideálne očakávania a ciele
- ▶ Viera v dieťa
- ▶ Uvedomenie si, že neúspech dieťaťa neznamená moje zlyhanie ako učiteľ !!!

- najlepším spevňovaním býva pochvala a uznanie, keď si to dieťa naozaj zaslúži
- Citlivo vnímame snahu dieťaťa
- Vždy oceňujeme aj čiastkové úspechy nielen pri riešení úloh, najmä ak vieme, že to pomôže dieťaťu dospieť k celkovému riešeniu úlohy
- motivovať dieťa drobnými výhodami k žiadúcemu správaniu /napr. za dobré správanie alebo dobrý výkon dostáva body – pri mladších deťoch /
- -zreálnenie našich očakávaní voči dieťaťu

Organizácia vyučovania a práce žiaka

Pri vyučovaní a školskej práci dieťaťa s ADD/ADHD pomáha určenie základných pravidiel a ich dôsledné dodržiavanie, napr.:

- sedenie na mieste, kde má čo najmenej rozptyľujúcich podnetov /v prednej časti triedy v blízkosti učiteľa/
- samostatné sedenie, príp. sedenie vedľa pokojného spolužiaka
- udržiavanie očného kontaktu so žiakom
- kontrola práce a overovanie si, či žiak porozumel inštrukciám učiteľa
- dohovorené gesto, ktorým učiteľ žiakovi signalizuje, že sa má upokojiť a sústrediť

- ▶ Pri zadaní úlohy pre celú triedu, osloviť žiaka menom, aby sme mali istotu, že nás vníma
- ▶ Používať skôr hlbší, pomalší hlas – dieťa lepšie zachytí a spracuje naše požiadavky
- ▶ Opakovať to, čo po dieťati chceme a neupozorňovať na to, čo nerobí

Pri akomkoľvek úspechu konkrétne povedať, čo dobre, žiadúco zvládlo

DISKUSIA

ĎAKUJEM ZA POZORNOST

